

Silencis que corsequen l'ànima

Text > MAR CAMPS

L'escriptora i filòloga Núria Martí Constans (Calella de la Costa, 1966) diu que no saber corseca l'ànima. Que hi ha massa coses que s'han silenciats i que aquest silenci és sempre una ferida oberta. El seu avi havia estat pres en un camp de concentració nazi i mai va voler explicar-ne res. Per això, segurament, quan Òmnium Gironès va proposar-li d'escriure un llibre sobre la història de Joan Pacheco a l'exili va comprometre-s'hi de seguida. *Demà tindrem sort* (Curbet Edicions) narra els periples de Joan Pacheco i la seva família en terres franceses. Amb el pare lluitant al bàndol republicà, a les acaballes del gener de 1939, va fugir de Girona amb la seva mare i el seu germà. La Guerra Civil estava sentenciada. Al llarg dels dotze anys d'exili, les van passar de tots colors: amagant-se, els primers mesos, sota l'escala d'una casa a la Vajol; dormint en pallisses de pobles del Vallespir sense el pare (reclús a Argelers); fins a arribar a restar tancats en un castell que, a una cinquantena de qui-

lòmetres de París, era una presó de dones. La Segona Guerra Mundial, l'ocupació alemanya, els va forçar a tornar cap al sud. Tota una trifulga: la frontera estava controlada pels nazis. I també se'n van sortir. Potser perquè, com assenyala l'autora, la mare, una dona optimista, transmetia als seus dos fills que «qui canta, els mals espanta».

Es tracta d'una biografia novel·lada, amb tocs de ficció que enllacen els fets, i des d'una perspectiva que sembla que el lector senti la veu del mateix protagonista. Núria Martí, de fet, va passar-se moltes tardes escoltant-lo, a casa seva, en un any marcat per la celebració del referèndum. I és que la novel·la recorda l'1 d'octubre. Joan Pacheco va anar a votar en un col·legi de Girona. I avui també hi ha persones exiliades, a la presó. Memòries que no es poden revelar encara. Amb tot, l'odissea de Pacheco, ben incerta quan es va veure obligat a emprendre-la, deixa un regust esperançador. El final és de justícia poètica.

MARTÍ CONSTANS, Núria.
Demà tindrem sort.
Girona: Curbet Edicions,
2018. 241 p.

L'acostament de dos solitaris

Text > MIQUEL MARTÍN

Estimat amic aplega la correspondència entre Gaziell i Josep Pla durant els anys 1941-1964: cinquanta-una cartes de l'escriptor de Sant Feliu de Guíxols i set del de Palafrugell. El llibre, amb edició a cura del professor Manuel Llanas, es completa amb un apèndix: articles i ressenyes dels dos autors —alguns d'inèdits—, juntament amb un qüestionari sobre els Godó que Pla va enviar a Gaziell i que havia de servir per a un dels seus *Homenots*.

Després d'uns anys de fredor i distanciament, per no dir de rivalitat i antagonisme, ambdós escriptors ini-

ciën el desglaç. Des de les primeres cartes, per bé que en un registre molt formal, Gaziell ja mostra un esperit de reconciliació i col·laboració, per això li proposa a Pla de formar part de l'antologia de contistes en llengua castellana de l'editorial Plus Ultra: «nos complaciria muchísimo poder incluir un cuento o narración corta de Vd.» (1946). A poc a poc les cartes van adquirint un caire més personal, menys distant i protocol·lari, i cerquen de manera directa el contacte: «Ens veurem l'estiu que ve? Potser abans? Déu ho faci. Jo us lleigeixo amb gran plaer,

de lluny estant, però més goig tindria de sentir-vos de la vora» (1947). De fet, Gaziell està convençut que ell i Pla tenen molts punts en comú: la independència, la sinceritat, l'esperit inquiet, el tarannà liberal, el realisme i la racionalitat, i també una visió crítica però alhora tolerant del món que els envolta, així com una mena de desassossec i repugnància per la trista realitat política, espiritual i cultural del país. A més, tots dos pertanyen a un trosset de terra que els atrapa i els sedueix i que, de passada, alimenta la seva literatura i la seva vida: l'Em-